

**PROGRAMACIÓN DO DEPARTAMENTO DE GEOGRAFÍA E HISTORIA
CPI PLURILINGÜE CABO DA AREA**

CURSO 2022-2023

Xefe de Departamento: Diego Salido Herba

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN	pág. 5
1.1. XEOGRAFÍA E HISTORIA.....	pág. 5
1.2. ECONOMÍA.....	pág. 5
2. CONTEXTO.....	pág. 5-8
2.1. CENTRO.....	pág. 5-6
2.2. ALUMNADO.....	pág. 6
2.3. OBXECTIVOS.....	pág. 7-9
3. SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN.....	pág. 10-25
3.2. 2º ESO XEOGRAFÍA E HISTORIA.....	pág. 10-14
3.4. 4º ESO HISTORIA.....	pág. 14-20
3.5. 4º ESO ECONOMÍA.....	pág. 21-25

4. RELACIÓN DE ASPECTOS CURRICULARES.....	páx. 25-110
4.2. 2º ESO XEOGRAFÍA E HISTORIA.....	páx. 25-43
4.4. 4º ESO HISTORIA.....	páx. 43-77
4.5. 4º ESO ECONOMÍA.....	páx. 77-110
5. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....	páx. 110-115
6. METODOLOXÍA.....	páx. 115-116
7. AVALIACIÓN.....	páx. 116-119
7.1. AVALIACIÓN INICIAL.....	páx. 116-117
7.2. AVALIACIÓN CONTINUA.....	páx. 117-118
7.3. AVALIACIÓN FINAL.....	páx. 119
8. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE.....	páx. 119-123
8.1 INDICADORES DE LOGRO DO PROCESO DE ENSINO.....	páx. 119-120

8.1. INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE.....	páx. 121-123
9. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA.....	páx. 124-126
10. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	páx. 127
11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....	páx. 128
12. DATOS DO DEPARTAMENTO.....	páx. 128
13. REFERENCIAS NORMATIVAS.....	páx. 129-131
13.1. NORMATIVA ESTATAL.....	páx. 129-130
13.2. NORMATIVA AUTONÓMICA.....	páx. 130-131

1. INTRODUCCIÓN

A presente programación didáctica foi elaborada para ser levada a cabo no CPI Cabo da Area de Laxe, tendo presentes as características do centro, o tipo de alumnado e as súas necesidades, expectativas e trazos definitorios.

1.1. XEOGRAFÍA E HISTORIA

A Xeografía e a Historia permiten ao alumnado desenvolver unha visión global do mundo e un conxunto de valores imprescindibles para adoptaren unha actitude ética e comprometida nunha sociedade plural e solidaria.

A historia debe proporcionarlle ao estudantado coñecementos e métodos para comprender a evolución das sociedades a través do tempo; mentres que a Xeografía debe facelo na dimensión espacial.

Ambas disciplinas favorecen a que o alumnado tome conciencia do pasado para explicar o presente e proxectar o futuro.

1.2. ECONOMÍA

A Economía faise necesaria nun contexto globalizado no que as relacións entre os axentes económicos e sociais son cada día máis complexas. Calquera persoa necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica utilizada por economistas e medios de comunicación para analizar eses feitos.

2. CONTEXTO

2. 1. CENTRO

O CPI Cabo da Area é un centro público situado en Laxe, vila da Costa da Morte, que ten como actividade económica fundamental a relacionada co sector primario (pesca e agricultura). O centro conta con dous edificios separados que albergan ó alumnado de primaria e de secundaria.

O centro dotouse de medios informáticos nos últimos anos, contando con proxector e pantalla en cada aula.

2.2. ALUMNADO

O alumnado é pouco numeroso. Parte deles proceden dos centros adscritos de Traba e A Torre. Proveñen, na súa maioría, de familias cun nivel socioeconómico e cultural medio e baixo. Con respecto aos seus hábitos lingüísticos, empregan a lingua galega tanto no contexto familiar como no académico.

A distribución do alumnado ao que impartimos clase dende o noso departamento é a seguinte:

MATERIA	GRUPOS	Nº ESTUDANTES	PROFESOR
	2º ESO	19	

	4º ESO	17
ECONOMÍA	4º ESO	6

2.3. OBXECTIVOS

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver

pacíficamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio

ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3. SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN

Proponse unha temporalización flexible que permita introducir elementos de reforzo ou ampliación en función dos intereses e necesidades do alumnado.

3.1. 2º ESO XEOGRAFÍA E HISTORIA

UNIDADES DE REFERENCIA (Libro de Texto)	CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN
0. Introducción á historia	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. B3.2. Fontes históricas. B3.3. Cambio e continuidade. B3.4. Tempo e continuidade. B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	1ª Avaliación Sesións aproximadas: 1

<p>1. O inicio da Idade Media</p>	<p>B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).</p> <p>B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.</p> <p>B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.</p>	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
<p>2. A Europa feudal</p>	<p>B3.8. Feudalismo.</p>	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
<p>3. O desenvolvemento das cidades na Idade Media</p>	<p>B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.</p>	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>

4. A cultura e a arte na Idade Media	B3.12. Arte románica, gótica e islámica.	1ª Avaliación Sesións aproximadas: 6
5. Al-Ándalus	B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Ándalus e dos reinos cristiáns.	2ª Avaliación Sesións aproximadas: 6
6. Os reinos cristiáns hispánicos	B3.10. Reconquista e repoboación.	2ª Avaliación Sesións aproximadas: 6
BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO		

<p>7. O estudo físico de España e de Galicia</p>	<p>B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.</p> <p>B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.</p> <p>B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.</p> <p>B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.</p> <p>B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.</p> <p>B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia.</p> <p>B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.</p>	<p>2ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
<p>BLOQUE 2: O ESPAZO HUMANO</p>		
<p>8. A poboación do mundo</p>	<p>B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.</p> <p>B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.</p> <p>B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.</p> <p>B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.</p>	<p>2ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>

9. As cidades	B2.5. Proceso de urbanización no planeta.	3ª Avaliación Sesi3ns aproximadas: 6
10. O continente europeo. Poboaci3n e cidades.	B2.6. A cidade e o proceso de urbanizaci3n europeo.	3ª Avaliaci3n Sesi3ns aproximadas: 6
11. Espa3a e Galicia: territorio, poboaci3n e cidades.	B2.7. A cidade e o proceso de urbanizaci3n en Espa3a e en Galicia.	3ª Avaliaci3n Sesi3ns aproximadas: 6

3.2. 4º ESO XEOGRAFÍA E HISTORIA

UNIDADES DE REFERENCIA (Libro de Texto)	CONTIDOS	TEMPORALIZACI3N
BLOQUE 10: A RELACI3N ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTOIRA E A XEOGRAFÍA		

0. Introducción á historia	<p>B10.3. Tempo histórico.</p> <p>B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.</p> <p>B10.2. Cambio e continuidade.</p> <p>B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.</p>	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 3</p>
BLOQUE 1: O SÉCULO XVIII EN EUROPA ATA 1789		
1. A crise do Antigo Réxime	<p>B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.</p> <p>B1.2. Ilustración.</p> <p>B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.</p>	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
BLOQUE 2: A ERA DAS REVOLUCIÓNS LIBERAIS		
<p>2. Revoluções e nacionalismos</p>	<p>B2.1. Revoluções burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.</p> <p>B2.2. Revoluções burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español.</p>	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>

BLOQUE 3: A REVOLUCIÓN INDUSTRIAL		
3. A Revolución Industrial e os cambios sociais	<p>B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.</p> <p>B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.</p> <p>B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización).</p> <p>B3.5. A ciencia no século XIX.</p>	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
4. España no século XIX	B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español.	<p>1ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
	B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?	
BLOQUE 4: O IMPERIALISMO DO SÉCULO XIX E A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL		

<p>5. Imperialismo, guerra e revolución</p>	<p>B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.</p> <p>B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.</p> <p>B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.</p> <p>B4.4. Revolución Rusa.</p> <p>B4.5. A arte no século XIX.</p>	<p>2ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
<p>BLOQUE 5: A ÉPOCA DE ENTREGUERRAS (1919-1945)</p>		
<p>6. O mundo de entreguerras</p>	<p>B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.</p> <p>B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.</p>	<p>2ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
<p>BLOQUE 6: AS CONSECUENCIAS DA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)</p>		
<p>7. A Segunda Guerra Mundial</p>	<p>B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.</p> <p>B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.</p> <p>B6.3. O Holocausto.</p> <p>B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.</p>	<p>2ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>

BLOQUE 7: A ESTABILIZACIÓN DO CAPITALISMO E O DESENVOLVIMENTO ECONÓMICO DO BLOQUE SOVIÉTICO		
8. España: da crise do 98 á Guerra Civil	B5.3. II República española e a Guerra Civil.	2ª Avaliación Sesións aproximadas: 6
9. A Guerra Fría	B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State". B7.2. Crise do petróleo (1973).	3ª Avaliación Sesións aproximadas: 6

BLOQUE 8: O MUNDO RECENTE ENTRE OS SÉCULOS XX E XXI		
10. A descolonización e o Terceiro Mundo	B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.	3ª Avaliación Sesiões aproximadas: 6
BLOQUE 9: A REVOLUCIÓN TECNOLÓXICA E A GLOBALIZACIÓN A FINAIS DO SÉCULO XX E PRINCIPIOS DO XXI		
11. O mundo desde 1945 ata a actualidade	<p>B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.</p> <p>B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.</p> <p>B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.</p> <p>B9.1. A globalización económica: concepto e características.</p> <p>B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.</p> <p>B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.</p>	3ª Avaliación Sesiões aproximadas: 6

12. España: da ditadura á democracia	B7.3. Ditadura de Franco en España. B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982).	3ª Avaliación Sesiões aproximadas: 6
--------------------------------------	---	---

3.3. 4º ESO ECONOMÍA

UNIDADES DE REFERENCIA (Libro de Texto)	CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN
BLOQUE 1: AS IDEAS ECONÓMICAS BÁSICAS		
1. Introducción á Economía	<ul style="list-style-type: none"> • A Economía e o seu impacto na vida dos cidadáns. • A escaseza, a elección e a asignación de recursos. O custo da oportunidade. • Como se estuda en Economía. Un achegamento aos modelos económicos. • As relacións económicas básicas e a súa representación. 	1ª Avaliación Sesións aproximadas: 6
BLOQUE 2: ECONOMÍA E EMPRESAS		
2. A produción de bens e servizos	<ul style="list-style-type: none"> • A empresa e o empresario. • Proceso produtivo e factores produtivos. 	1ª Avaliación Sesións aproximadas: 6

3. Os mercados e os axentes económicos	<ul style="list-style-type: none"> • Tipos de empresa. Criterios de clasificación, forma xurídica, funcións e obxectivos. • Fontes de financiación das empresas. Ingresos, custos e beneficios. 	1ª Avaliación Sesións aproximadas: 6
BLOQUE 3: ECONOMÍA PERSOAL		
4. As decisións económicas das familias	<ul style="list-style-type: none"> • Ingresos e gastos. Identificación e control. • Xestión do presuposto. Obxectivos e prioridades. • Risco e diversificación. • Planificación do futuro. Necesidades económicas nas etapas da vida. • O diñeiro. Relacións bancarias. A primeira conta bancaria. Información. Tarxetas de débito e crédito. • Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos consumidores no mercado financeiro. 	1ª Avaliación Sesións aproximadas: 6
BLOQUE 2: ECONOMÍA E EMPRESA		
5. As empresas	<ul style="list-style-type: none"> • A empresa e o empresario • Tipos de empresa. Criterios de clasificación, forma xurídica, funcións e obxectivos. • Obrigacións fiscais das empresas. 	2ª Avaliación Sesións aproximadas: 6

BLOQUE 4: ECONOMÍA E INGRESOS E GASTOS DO ESTADO		
6. O crecemento económico	<ul style="list-style-type: none"> • Os ingresos e gastos do Estado. • A débeda pública e o déficit público. • Desigualdades económicas e distribución da renda. 	2ª Avaliación Sesiões aproximadas:
7. A distribución da renda	<ul style="list-style-type: none"> • Os ingresos e gastos do Estado. • A débeda pública e o déficit público. • Desigualdades económicas e distribución da renda. 	2ª Avaliación Sesiões aproximadas: 6
BLOQUE 5: ECONOMÍA E TIPOS DE INTERESE, INFLACIÓN E DESEMPREGO		
8. O diñeiro e os medios de pago	<ul style="list-style-type: none"> • Tipos de interese. • A inflación. • Consecuencias dos cambios nos tipos de interese e inflación. 	2ª Avaliación Sesiões aproximadas: 6

<p>9. A inflación e os tipos de interese</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tipos de interese. • A inflación. • Os ingresos e gastos do Estado • Consecuencias dos cambios nos tipos de interese e inflación. • O desemprego e as políticas contra o desemprego. 	<p>3ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>
<p>BLOQUE 3: ECONOMÍA PERSOAL</p>		
<p>10. O aforro e o endebedamento das familias</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ingresos e gastos. Identificación e control. • Aforro e endebedamento. Os plans de pensións. • Risco e diversificación. • Planificación do futuro. Necesidades económicas nas etapas da vida. • O diñeiro. Relacións bancarias. A primeira conta bancaria. Información. Tarxetas de débito e crédito. • Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos consumidores no mercado financeiro. • O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros. 	<p>3ª Avaliación</p> <p>Sesións aproximadas: 6</p>

BLOQUE 6: ECONOMÍA INTERNACIONAL		
11. O comercio exterior	<ul style="list-style-type: none"> • A globalización económica. • O comercio internacional. • O mercado común europeo e a unión económica e monetaria de Europa 	3ª Avaliación Sesi3ns aproximadas: 6
12. Economía e medioambiente	<ul style="list-style-type: none"> • A globalización económica. • A consideración económica do medioambiente: a sustentabilidade. 	3ª Avaliación Sesi3ns aproximadas: 6

4. RELACIÓN DE ASPECTOS CURRICULARES

4.1. 2º ESO XEOGRAFÍA E HISTORIA

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
Bloque 1. O medio físico					
b e f g	B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA CMCCT CD	10%

b e f g h	B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	CAA CMCCT CD CCL	30%
b e f g h	B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.	B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	CAA CMCCT CD	30%
			XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	CAA CMCCT CD CCL	30%
b e f g h	B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.	B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	CAA CMCCT CD	30%
			XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	CAA CMCCT CD CCL	30%

b e f g h	B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.	B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	CAA CMCCT CD CCL	30%
			XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	CAA CMCCT CD	30%
			XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de	CAA CMCCT CD	30%
			Galicia.		
b e f g m	B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia.	B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.	XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	CAA CMCCT CD	30%

b e f g h m ñ	B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.	B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	CAA CMCCT CD CCL	30%
Bloque 2. O espazo humano					
b c e f g	B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.	B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	CAA CMCCT CSC CD	30%
			XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	CAA CMCCT CSC CD	30%
b c e f	B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.	B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións	XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea.	CAA CCL CSC CD	30%

g h		e políticas de poboación.	XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%
b c e f g h	B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios.	B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.	XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	CAA CMCCT CSC CD CCL	70%
			XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%

b c e f g h	B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.	B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios	XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	CAA CMCCT CSC CD CCL	70%
b c e f g h	B2.5. Proceso de urbanización no planeta.	B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%
			XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	CAA CMCCT CSC CD CCL	10%
b c e f g	B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo.	B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.	XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%

h			XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%
b c e f g h ñ	B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.	B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.	XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%
b c e f g h m ñ	B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.	B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%
			XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos,	CAA CMCCT CCL CD	30%

			que reflectan		
			información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.		
b c e f g h m ñ	B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.	B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.	XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%

b c e f g h m ñ	B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España.	B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.	XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	CAA CMCCT CSC CD CCL	30%
Bloque 3. A historia					
f	B3.1. Relación	B3.1. Recoñecer que o pasado	XHB3.1.1. Identifica	CSC	10%
l ñ	entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CCEC	
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	CSC CAA	10%
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	CSC CAA	30%

I ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT	30%
			XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas	CSC CMCCT	30%

			históricos.		
f l ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT	30%
l h ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL	30%
g l	B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).	B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	CSC CAA	30%
a c d g l	B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.	B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	CSC CAA	30%
a	B3.8. Feudalismo.	B3.8. Explicar a organización	XHB3.8.1. Caracteriza a	CSC	70%

c d g l		feudal e as súas consecuencias.	sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.		
a c d f h l n	B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Ándalus e dos reinos cristiáns.	B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	CSC CCEC	30%
			XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Ándalus na Idade Media.	CSC CCEC CMCCT CCL	30%
g h l n ñ	B3.10. Reconquista e repoboación.	B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Ándalus.	XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica.	CSC CAA	30%
			XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago.	CSC CCEC CCL	30%

I	B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das	B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.	XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas	CSC	30%
---	---	---	--	-----	-----

	<p>ciudades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.</p>		<p>sociedades medievais europeas.</p>		
<p>I h n ñ</p>	<p>B3.12. Arte románica, gótica e islámica.</p>	<p>B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.</p>	<p>XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.</p>	<p>CSC CCEC CCL</p>	<p>70%</p>

-GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES PARA SUPERAR A MATERIA

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B3.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que herdamos da época feudal.
B3.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> Compara varios textos sobre as cruzadas analizando a súa procedencia e os diferentes puntos de vista que representan.
B3.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo e en distintos mapas históricos o Imperio Carolinxio e as invasións dos viquingos; dos maxiare; e dos sarracenos.
B3.5.1.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente.

B3.6.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que caracterizan a Alta Idade Media en Europa.
B3.8.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e describe as características dos distintos estamentos da sociedade feudal: a nobreza, os campesiños e o clero, e as relacións entre eles.
B3.9.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende e explica a orixe do islam, os fundamentos da relixión islámica e a expansión do islam ao longo da Idade Media.
B3.9.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a organización política, a sociedade, a cultura e a vida cotiá no Imperio islámico durante a Alta Idade Media.
B3.10.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta mapas e liñas do tempo que describen a expansión do islam na Idade Media.
B3.11.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende a situación de crise que comezou a sufrir o Imperio romano no século III que favoreceu as invasións xermanas.
B3.12.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe algunhas características da arte xermana, bizantina e islámica.
B3.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza liñas do tempo coas datas de nacemento e a duración dos reinos cristiáns e cos feitos históricos máis importantes.
B3.4.1.	<p>Identifica nunha imaxe personaxes e elementos de culturas diferentes.</p> <p>Utiliza internet para obter información sobre a convivencia de tres culturas na cidade de Toledo na Idade Media.</p>
B3.10.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece a importancia do Camiño de Santiago como ruta de peregrinación desde o século XI ata os nosos días.

BLOQUE 1. O MEDIO FÍSICO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B1.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, rexistra e explica as características do medio físico de España e de Galicia. • Elabora un informe sobre as Comunidades Autónomas de España.
B1.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa, localiza e identifica nun mapa as principais unidades do relevo español. • Completa un mapa físico de España.
B1.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as unidades do relevo español con axuda dun mapa físico e de imaxes. • Localiza no mapa físico os ríos, os encoros e as concas hidrográficas de España; descríbeos e analiza as súas características.
B1.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa, localiza e identifica nun mapa as principais unidades do relevo de Galicia.
B1.4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica e describe onde se sitúan os sistemas montañosos en Galicia.
B1.5.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica nun mapa por onde se estende o medio natural oceánico e o mediterráneo. • Analiza en que zona climática se encontran os encoros españois de maior capacidade.
B1.5.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica na imaxe o medio natural co que se corresponde.
B1.5.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Sinala os climas que se dan en Galicia.
B1.6.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os espazos protexidos de Galicia.

B1.7.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a desertización. • Analiza o mapa de risco de desertización en España. • Procura máis información na páxina web da Organización Meteorolóxica Mundial.
B1.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta e compara mapas coropléticos da poboación.

BLOQUE 2. O ESPAZO HUMANO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B2.8.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os espazos protexidos de Galicia.
B2.9.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica, analiza e explica as características do medio físico de España e de Galicia a través de imaxes.
B2.10.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza o impacto humano nas paisaxes naturais observando fotografías e as imaxes de satélite de Google Maps.
B2.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza o mapa de densidade de poboación do mundo localizando as grandes áreas de poboación e os baleiros demográficos dos cinco continentes.
B2.1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda as consecuencias das migracións no mundo, nas zonas emisoras e nas zonas de recepción. • Realiza un informe sobre a relación entre o crecemento demográfico e a pobreza, utilizando as TIC.

B2.5.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta pirámides de poboación e gráficos de distintos tipos que reflicten a evolución da poboación nos países desenvolvidos e nos países en vías de desenvolvemento.
B2.5.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta o mapa de densidade de poboación do mundo.
B2.6.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica os elementos que definen e diferencian o espazo rural e o espazo urbano.
B2.7.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características dalgunhas cidades españolas estudando o plano e as imaxes de satélite de Google Maps.
B2.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe as características da poboación europea e a súa evolución desde o 1800 ata a actualidade.
B2.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza o crecemento da poboación nos países de Europa e compara o ritmo de crecemento en cada unha das rexións europeas.
B2.6.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a distribución do territorio rural e urbano en Europa e relaciónao coa densidade de poboación.
B2.6.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os distintos tipos de cidades que existen no continente europeo.
B2.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a pirámide de poboación de España na actualidade e compáraa coa súa proxección no futuro.
B2.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda en distintos medios os movementos migratorios en España desde o século XX ata os nosos días, distinguindo a emigración e a inmigración.
B2.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza o mapa da densidade de poboación de Galicia e explica como se distribúe a poboación

galega.

4º ESO XEOGRAFÍA E HISTORIA

BLOQUE 1. O SÉCULO XVIII EN EUROPA ATA 1789

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
a c d g h l ñ	B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.	B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.	XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	CSC CAA CCL	30%
			XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	CSC CAA CCL	30%
f h l n ñ	B1.2. Ilustración.	B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	CSC CCEC CCL	30%

f g l n	B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.B1.2. Ilustración.	B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII.	XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	CSC CMCCT CAA	30%
			XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	CSC CMCCT	30%

BLOQUE 2. A ERA DAS REVOLUCIÓNS LIBERAIS

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
a c d g	B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases	B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	CSC CAA CCL	30%

h l	ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.		XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	CSC CAA CCL	30%
a c d g h l	B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración.	B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a	CSC CAA CCL	30%
ñ	Procesos unificadores e		explicacións causais, e sinala os proles e os contras.		

	independentistas . O caso español	XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	CSC CAA CCL	30%
		XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	CSC CAA CCL	30%

BLOQUE 3. A REVOLUCIÓN INDUSTRIAL

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
f g h l	B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos,	B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.	XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	CSC CAA CCL	30%

	<p>sociais e ideolóxicos que a fan posible.</p>				
g h l	<p>B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.</p>	<p>B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.</p>	<p>XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.</p>	<p>CSC CAA CCL</p>	<p>70%</p>
			<p>XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.</p>	<p>CSC CAA CCL</p>	<p>30%</p>
a c d h l m	<p>B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial.</p> <p>Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e</p>	<p>B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo.</p>	<p>XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.</p>	<p>CSC CSIEE CCL</p>	<p>30%</p>

	formas de organización).				
l ñ	B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?	B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.	XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	CSC	30%
g l m	B3.5. A ciencia no século XIX.	B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais	XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	CSC CAA CMCCT	30%

BLOQUE 4. O IMPERIALISMO DO SÉCULO XIX E A I GUERRA MUNDIAL

a c d g h l	B4.4. Revolución Rusa.	B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa.	XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	CSC CAA CCL	30%
g h l n	B4.5. A arte no século XIX.	B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.	XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	CSC CAA CCL CCEC	30%
			XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	CSC CAA CCL CCEC	30%

BLOQUE 5. A ÉPOCA DE ENTREGUERRAS (1919-1945)

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
g h l	B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.	B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas	XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de	CSC CAA CCL	10%

			distinta procedencia.		
		explicacións históricas sobre esta época.	XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	CSC CAA	30%
			XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	CSC CAA CCL	30%
a c d h l	B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.	B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	CSC CCL	70%

a c d g h l	B5.3. II República española e a Guerra Civil.	B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	CSC CCL	70%
			XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto	CSC CAA CCL	70%

			europeo e internacional.		
--	--	--	-----------------------------	--	--

BLOQUE 6. AS CAUSAS E CONSECUCIAS DA II GUERRA MUNDIAL (1939-1945)

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
g l	B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.	B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial.	XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	CSC CAA	30%
g h l	B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais	B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.	CSC CAA	30%
			XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	CSC CAA CCL	30%

	consequencias. distintos	XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a niveis	CSC CAA CCL	30%
--	-----------------------------	--	-------------------	-----

			temporais e xeográficos.		
a d l	B6.3. O Holocausto.	B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	CSC	30%
g h l	B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.	B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.	XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	CSC CAA CCL	30%
a d g h	B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.	B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra	XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	CSC CCL	70%

I		no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana	CSC CAA	30%
---	--	--	---	------------	-----

			(anos 50 e 60) e a India (1947).		
--	--	--	----------------------------------	--	--

BLOQUE 7. A ESTABILIZACIÓN DO CAPITALISMO E O ILLAMENTO ECONÓMICO DO BLOQUE SOVIÉTICO

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
a d g h l	B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".	B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa.	XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	CSC CAA CCL	30%
			XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	CSC	30%
f g h l m	B7.2. Crise do petróleo (1973).	B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	CSC CAA CCL	30%
a c d	B7.3. Ditadura de Franco en España.	B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e	XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en	CSC	70%

		como foi evolucionando esa	España, así como as		
g h l ñ		ditadura desde 1939 a 1975.	fases da ditadura de Franco		
			XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	CSC CAA CCL	30%

BLOQUE 8. O MUNDO RECENTE ENTRE OS SÉCULOS XX E XXI

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
a d g l	B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	CSC CAA	30%
			XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.	CSC	30%

a d g h l	B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas.	XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	CSC CAA CCL	30%
a	B8.3. Transición política en España:	B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas	XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	CSC CAA CCL	30%
c d g					

h l ñ	ditadura democracia (1975-1982).	á	interpretacións sobre ese proceso.	XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	CSC CCL	30%
				XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa	CSC CAA CCL	30%

			(ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.		
a c d g h l	B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.	B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	CSC CAA CCL	30%

BLOQUE 9. A REVOLUCIÓN TECNOLÓXICA E A GLOBALIZACIÓN A FINAIS DO SÉCULO XX E PRINCIPIO DO XXI

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
------------	----------	-------------------------	---------------------------	--------------------	---

e g h l	B9.1. globalización económica: concepto e características.	A	B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	CSC CD CCL CAA CSIEE	30%
				XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	CSC CAA CCL	30%
e f g h l	B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.		B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.	XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	CSC CAA CCL CD	30%

e g h l m ñ	B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.	B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado.	XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización.	CSC CD CAA CCL CMCCT CSIEE	30%
----------------------------	--	--	--	---	-----

BLOQUE 10. A RELACIÓN ENTRE O PASADO, O PRESENTE E O FUTURO A TRAVÉS DA HISTORIA E A XEOGRAFÍA

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
g h l ñ	B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.	B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	CSC CMCCT CAA CCL	70%

			XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	CSC CAA	30%
			XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	CSC CMCCT CAA	30%
f	B10.2. Cambio e	B10.2. Explicar as características	XHB10.2.1. Ordena	CSC	30%
l ñ	continuidade.	de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CMCCT	

			XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT	30%
f l ñ	B10.3. Tempo histórico.	B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT	30%
h l ñ	B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC CCL	30%

-GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES PARA SUPERAR A MATERIA

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo e recoñece nun mapa histórico os distintos territorios europeos que perdeu España en virtude do Tratado de Utrech.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente.

BLOQUE 1. O SÉCULO XVIII EN EUROPA ATA 1789

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B1.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza textos e interpreta esquemas relacionados con aspectos propios do absolutismo e o parlamentarismo.
B1.1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza, identifica e compara as características da sociedade e a economía do Antigo Réxime e da Ilustración. • Recoñece e describe os distintos sistemas de goberno dos comezos do século XVIII. • Identifica aos pensadores máis importantes do século XVIII e o seu pensamento.

B1.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica a <i>Enciclopedia</i> como a obra representativa do pensamento ilustrado. • Analiza a transición do Antigo Réxime cara á Ilustración nas formas de goberno de España.
	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a vida na corte dos Borbóns. • Analiza o papel da prensa no século XVIII.
B1.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Valora a importancia das ideas da Ilustración na evolución da ciencia.
B1.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Valora a importancia do método científico nunha variedade de áreas.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo e recoñece nun mapa histórico os distintos territorios europeos que perdeu España en virtude do Tratado de Utrech.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente.

BLOQUE 2. A ERA DAS REVOLUCIÓNS LIBERAIS

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B2.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> Comprende as causas e as consecuencias das revolucións da primeira metade do século XIX e valora o legado das revolucións e dos nacionalismos.
B2.1.2.	<ul style="list-style-type: none"> Mellora a comprensión das revolucións e dos nacionalismos analizando textos, cadros e caricaturas da época.
B2.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> Explica as distintas fases da unificación de Italia interpretando mapas históricos. Explica as distintas fases da unificación de Alemaña interpretando mapas históricos.
B2.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> Explica por escrito os principais feitos e datos xeográficos da Revolución americana. Explica por escrito as etapas da Revolución francesa, a súa duración e os sucesos que destacaron en cada unha.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo feitos da Revolución americana e recoñece nun mapa histórico as Trece Colonias. Enumera as etapas da Revolución e a súa duración.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente.
B2.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> Valora os motivos que impulsaron o pobo de Madrid no levantamento do 2 de maio de 1808.

B2.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os principais feitos da Guerra da Independencia, a súa orixe e os seus motivos, valorando a actuación das Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo e recoñece nun mapa histórico os movementos da guerra da Independencia.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente.

BLOQUE 3. A REVOLUCIÓN INDUSTRIAL

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN
B3.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta a imaxe das primeiras fábricas téxtiles analizando as condicións de traballo e o trato aos obreiros que traballaban nelas. • Interpreta un mapa analizando a relación entre o nivel de industrialización e a mellora da rede de transportes.
B3.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda os procesos de industrialización en Gran Bretaña, no continente europeo, en Estados Unidos e en Xapón, sitúaos no tempo e no espazo xeográfico.
B3.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda a Primeira Revolución Industrial en Gran Bretaña e compáraa coa doutros países do continente europeo.
B3.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza textos e imaxes que describen as condicións de traballo das mulleres e dos nenos nas cidades industriais do século XIX e principios do XX.

B3.5.1.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza un eixe cronolóxico cos avances técnicos que caracterizan á época das revolucións industriais.
B4.5.1.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza tres cadros do século XIX e describe as imaxes e os personaxes representados para extraer conclusións sobre as formas de vida nese século.
B10.1.3.	<ul style="list-style-type: none"> Compara en que se parece e en que se diferencia a sociedade do tempo da Revolución Industrial á dos nosos días.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> Sitúa no tempo feitos salientables do movemento obreiro no século XIX.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégalos axeitadamente.
B3.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza o tardío proceso de industrialización española e os factores que incidiron nese atraso con respecto a outros países como o Reino Unido ou Alemaña.
B3.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda os cambios sociais, políticos e económicos en España como consecuencia da industrialización do país.

BLOQUE 4. O IMPERIALISMO DO SÉCULO XIX E A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B4.5.1.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza tres cadros do século XIX e describe as imaxes e os personaxes representados para

	extraer conclusións sobre as formas de vida nese século.
B4.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende que é o Imperialismo e explica como influíu na política mundial e nas relacións internacionais.
B4.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as conexións que existiron entre o Imperialismo, o colonialismo e a Gran Guerra de 1914.
B4.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece os principais acontecementos da Gran Guerra, a súa relación coa Revolución rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.
B4.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza e explica o mapa político de Europa despois da Primeira Guerra Mundial.
B4.3.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os cambios territoriais, as perdas nas colonias e outras consecuencias da Gran Guerra para o Imperio alemán.
B4.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda a Revolución rusa interpretando a importancia que tivo na Europa do seu tempo e na actualidade.
B4.5.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza no Caderno de Arte os estilos que se viron influídos pola Primeira Guerra Mundial.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo e recoñece os fitos que destacan na ocupación de África e Asia. • Sitúa no tempo e recoñece nun mapa as principais fronteas e batallas da Gran Guerra.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. • Elabora un mapa de África en que sitúa os territorios coloniais europeos en 1914.
B10.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Busca información sobre que pobos habitaban África na primeira metade do século XIX.

B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente.
B4.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Describe o sistema político da URSS. • Enumera as repúblicas que formaban a URSS en 1939.

BLOQUE 5. A ÉPOCA DE ENTREGUERRAS (1919-1945)

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B5.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza textos, gráficos, mapas e liñas do tempo relacionados cos procesos máis importantes do período de entreguerras.
B5.1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda o alcance das crises financeiras de 1929 e relaciónaas con cuestións concretas da crise do 2008.
B5.1.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece e valora a importancia dos movementos sufraxistas para a consecución do voto feminino e a igualdade das mulleres ante a lei.
B5.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza distintos factores que provocaron o auxe do fascismo en Europa no período de entreguerras.
B5.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza e compara textos da prensa estadounidense e a prensa española relativos á explosión do Maine.

	<ul style="list-style-type: none"> • Compara dúas visións xornalísticas sobre o bombardeo de Guernica.
B5.1.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Valora o papel da muller na Segunda República española e a consecución do dereito ao voto na Constitución de 1931.
B5.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e explica os puntos máis relevantes da Constitución de 1931 e a reacción dos españois a estes cambios constitucionais.
B5.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece os acontecementos máis importantes do inicio, do desenvolvemento e do final da Guerra Civil española e a axuda internacional que recibiron cada un dos bandos.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a Guerra Civil a través de mapas e un eixe cronolóxico.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.

BLOQUE 6. AS CAUSAS E DONSECUENCIAS DA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B6.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece o Holocausto como o resultado dun sistema político autoritario e racista e apunta algunha medida para evitar estas situacións no futuro.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.

B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente.
B6.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece os distintos puntos de vista e as formas de actuar de políticos e gobernos dos países que foron invadidos pola Alemaña nazi.
B6.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa en varios mapas as distintas fases polas que pasou a Segunda Guerra Mundial e relaciónaos cos contidos do tema.
B6.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende por que se alargou a guerra na fronte oriental, pola resistencia de Xapón, ata os bombardeos de Hiroshima e Nagasaki.
B6.2.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial e sitúaaas no tempo e nos distintos lugares xeográficos.
B6.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece as distintas fases de rexeitamento e exclusión social da poboación xudía que culminou no Holocausto e entende como este terrible proceso influíu na conciencia das xeracións posteriores.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa no tempo os acontecementos que tiveron maior incidencia no estalido da guerra. • Sitúa no tempo os acontecementos que destacaron na primeira fase da guerra.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaaos nunha liña do tempo.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégaos axeitadamente.
B6.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Vincula o inicio da Guerra Fría co final da Segunda Guerra Mundial e a imposibilidade de cooperación dos aliados vencedores que dividiu o mundo en dous bloques antagónicos.
B6.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza textos, caricaturas e fotografías para explicar algúns dos conflitos que sucederon na época

	da Guerra Fría.
B6.4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda a guerra de Vietnam e as súas consecuencias, desde o punto de vista das perdas humanas e de como contribuíu a cambiar a imaxe que o mundo tiña de Estados Unidos.
B6.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona a creación do estado de Israel co aumento da inmigración a Palestina, dos xudeus que fuxían do réxime nazi.
B6.2.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o comezo do proceso de descolonización como consecuencia da Segunda Guerra Mundial.
B6.5.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os feitos máis importantes do proceso de descolonización en Asia, Oceanía e África.
B6.5.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda o fenómeno do <i>apartheid</i> en Sudáfrica que diferencia o período descolonizador neste país co resto do continente africano.
B10.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora unha liña do tempo sobre o conflito árabe-israelí.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.
B10.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta o texto sobre o nacemento do Estado de Israel e explica as guerras e enfrontamentos que houbo entre israelís e palestinos desde 1948.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente.

BLOQUE 7. A ESTABILIZACIÓN DO CAPITALISMO E O ISOLAMENTO ECONÓMICO DO BLOQUE SOVIÉTICO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B7.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza os conflitos en Oriente Próximo que desencadearon a crise do petróleo en 1973.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúalos nunha liña do tempo.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégalos axeitadamente.
B7.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza a creación do Estado do Benestar en Europa e a súa posterior evolución.
B7.1.2.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a incorporación da muller ao traballo e os movementos feministas desde os anos 60 ata os nosos días
B7.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> Estuda a España da posguerra e as diferentes fases polas que pasou a ditadura de Franco desde 1939 ata 1975.
B7.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> Investiga en Internet e explica o contido da Lei da Memoria Histórica.

BLOQUE 8. O MUNDO RECENTE ENTRE OS SÉCULOS XX E XXI

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B8.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara o mapa de Europa de 1988 co actual e analiza a orixe e evolución dos novos países.
B8.1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Define o estado de benestar e como inflúe nel a evolución da economía e da sociedade.
B8.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Estuda a evolución da URSS ata a súa desintegración e as revolucións democráticas da Europa do Leste.
B8.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza a Unión Europea desde o nacemento da CEE e a súa posterior evolución, analizando as sucesivas incorporacións e os retos que se lle expoñen para o futuro.
B8.1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza como se manifestou o estado de benestar en España.
B8.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza algúns textos relevantes da transición, compáraos e opina sobre a mensaxe que transmiten.
B8.3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e explica os sucesos máis importantes que propiciaron o cambio na sociedade española da transición.
B8.3.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o problema do terrorismo en España, nomea algúns grupos terroristas da época: ETA, GRAPO etc. e explica o que é a Asociación de Vítimas do Terrorismo, cando se creou e cales son os seus fins.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.

	<ul style="list-style-type: none"> • Debuxa un mapa político de España.
B10.4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégao axeitadamente.

BLOQUE 9. A REVOLUCIÓN TECNOLÓXICA E A GLOBALIZACIÓN A FINAIS DO SÉCULO XX E PRINCIPIOS DO XXI

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B9.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende o concepto de globalización e analiza as vantaxes e os inconvenientes de vivir nun mundo globalizado.
B9.2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza as vantaxes e os perigos de Internet no ámbito profesional como persoal.
B9.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza unha presentación oral na clase en que explica como inflúe a globalización na nosa vida diaria.
B10.1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza algúns problemas ambientais como a sobreexplotación do planeta e o cambio climático explicando como poden influír na vida cotiá.
B10.2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.
B10.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza en que rexións predomina a relixión islámica e o seu tipo de goberno.
B10.3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza en que rexións predomina a relixión islámica e o seu tipo de goberno.

4.2. 4º ESO ECONOMÍA

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	%
BLOQUE 1. IDEAS ECONÓMICAS BÁSICAS					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Economía como ciencia: actividade económica e sociedade. ▪ B1.2. Principios na toma de decisións económicas. ▪ B1.3. Escaseza, elección e asignación de recursos. Custo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Explicar a economía como ciencia social e valorar o impacto permanente das decisións económicas na vida das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.1.1. Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de calquera economía, e comprende que todas as eleccións supoñen renunciar a outras alternativas e que todas as decisións teñen consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	

	de oportunidade.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.1.2. Distingue formas de analizar e resolver problemas económicos, e identifica as súas vantaxes, os seus inconvenientes e as súas limitacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. O método na economía: modelos económicos. ▪ B1.5. Fronteira de posibilidades de produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos económicos, e familiarizarse con eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía. ▪ ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa. ▪ ECB1.2.3. Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CD ▪ CMCCT 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. As relacións económicas básicas e a súa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Tomar conciencia dos principios da economía para aplicar nas relacións 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.3.1. Representa as relacións que se establecen entre as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC 	

	representación.	económicas básicas cos	economías domésticas		
--	-----------------	------------------------	----------------------	--	--

		condicionantes de recursos e as necesidades.	e as empresas. <ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.3.2. Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu contorno. 		
BLOQUE 2. ECONOMÍA E EMPRESA					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. A empresa e o/a empresario/a. ▪ B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa. ▪ B2.3. Clases de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Describir os tipos de empresas e as formas xurídicas das empresas, e relacionar con cada unha coas súas esixencias de capital e as responsabilidades legais dos/das propietarios/as e xestores/as, así como as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT 	

	<p>empresas.</p> <p>▪ B2.4. Formas xurísticas da empresa.</p>	<p>interrelacións das empresas no seu contorno inmediato.</p>	<p>▪ ECB2.1.2. Identifica e valora as formas xurísticas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.</p> <p>▪ ECB2.1.3. Distingue os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu ámbito, así como a forma de interactuar co seu contorno máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan.</p>	<p>▪ CAA</p> <p>▪ CD</p> <p>▪ CSIEE</p> <p>▪ CSC</p>	
--	---	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos. ▪ B2.6. Sectores da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Analizar as características principais do proceso produtivo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.2.1. Analiza os tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD 	
	actividade económica.		eficiencia e tecnoloxía. <ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.2.2. Identifica os sectores económicos, así como os seus retos e as súas oportunidades. 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Identificar as fontes de financiamento das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.3.1. Explica as posibilidades de financiamento das empresas e diferencia o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación. B2.9. Resultados da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.4.2. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Obrigas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Diferenciar os impostos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.5.1. Identifica as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT 	<ul style="list-style-type: none"> ▪

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f 	fiscais das empresas.	que afectan as empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais.	obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e as actividades, e sinala o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles. ▪ ECB2.5.2. Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSC 	
BLOQUE 3. ECONOMÍA PERSOAL					

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos. ▪ B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos, e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.1.1. Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento. ▪ ECB3.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado ▪ ECB3.1.3 Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪
--	---	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. <p>Planificación económico-financeira: necesidades</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionas co benestar propio e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIEE 	
---	--	--	--	--	--

	<p>económicas nas etapas da vida.</p>		<p>vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa, de acordo coas decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións. ▪ B3.5. Risco e diversificación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Expresar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto. ▪ ECB3.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. O diñeiro. ▪ B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. ▪ B3.8. Relacións 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CD 	
---	--	---	---	---	--

	<p>no mercado financeiro: información e negociación.</p> <p>▪ B3.9.</p> <p>Implicacións dos contratos financeiros.</p> <p>Dereitos e</p> <p>▪ responsabilidade s dos/das consumidores/as no mercado financeiro.</p>	<p>garantías e responsabilidade.</p>	<p>▪ ECB3.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos.</p> <p>▪ ECB3.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas.</p> <p>▪ ECB3.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias,</p>		
--	---	--------------------------------------	--	--	--

			así como os elementos e os procedementos		
--	--	--	---	--	--

			que garanten a seguridade na súa operativa.		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT 	
BLOQUE 4. ECONOMÍA E INGRESOS E GASTOS DO ESTADO					

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, e interpretar gráficos onde se amose esa distribución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.1. Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado, e comenta as súas relacións. ▪ ECB4.1.2. Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e os gastos do Estado. ▪ ECB4.1.3. Distingue nos ciclos económicos o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL 	
--	---	---	--	---	--

			<p>comportamento dos ingresos e dos gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo.</p> <p>▪ ECB4.1.4. Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. A débeda pública e o déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Diferenciar e explicar os conceptos de débeda pública e déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.2.1. Comprende e expresa as diferenzas entre os conceptos de débeda pública e déficit público, así como a relación que se produce entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de redistribución da renda. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.3.1. Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución desta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CAA ▪ CD 	
---	---	---	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.3.2. Interpreta gráficos representativos da distribución da renda 		
BLOQUE 5. ECONOMÍA E TIPOS DE XURO, INFLACIÓN E DESEMPREGO					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Tipos de xuro. ▪ B5.2. Inflación. ▪ B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación. ▪ B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Diferenciar as magnitudes de tipos de xuro, inflación e desemprego, analizar as relacións entre elas e interpretar datos e gráficos vinculados con esas magnitudes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.1.1. Describe as causas da inflación e valora as súas principais repercusións económicas e sociais. ▪ ECB5.1.2. Explica o funcionamento dos tipos de interese e as consecuencias da súa variación para a marcha da economía. ▪ ECB5.1.3. Valora e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos tipos de xuro, inflación e desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CD 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Valorar opcións de políticas macroeconómicas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.2.1. Describe as causas do desemprego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT 	

	e	para facer fronte ao	e valora as súas	▪ CSC	
--	---	----------------------	------------------	-------	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ f 	<p>desemprego. O desemprego en Galicia. B5.6. Perspectivas da ocupación.</p>	<p>desemprego.</p>	<p>principais repercusións económicas e sociais.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.2.2. Analiza os datos de desemprego en España e as políticas contra o desemprego. ▪ ECB5.2.3. Investiga e recoñece vieiros e tendencias de emprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CAA 	
BLOQUE 6. ECONOMÍA INTERNACIONAL.					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ f ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Globalización económica. ▪ B6.2. Comercio internacional. ▪ B6.3. Integración económica e monetaria europea. ▪ B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e no ambiente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.1. Valora o grao de interconexión das economías de todos os países do mundo e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos. ▪ ECB6.1.2. Explica as razóns que xustifican o intercambio económico entre países e que inflúen nel. ▪ ECB6.1.3. Analiza e presenta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CD 	

			acontecimentos		
--	--	--	----------------	--	--

			<p>económicos contemporáneos no contexto da</p> <p>globalización e o comercio internacional.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.4. Recoñece e enumera vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da Unión Europea. ▪ ECB6.1.5. Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional, e analiza as posibilidades dun desenvolvemento sustentable. 		
--	--	--	--	--	--

-GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN DOS ESTÁNDARES PARA SUPERAR A MATERIA

BLOQUE 1. IDEAS ECONÓMICAS BÁSICAS

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B1-1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica de forma adecuada os conceptos de escaseza de recursos e bens.
B1-1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica distintas formas de abordar e resolver problemas económicos. • Mostra actitudes de interese, esforzo e responsabilidade na execución de accións e tarefas, e de autonomía na toma de decisións. Participa de forma activa, empática, respectuosa e cooperativa nos traballos e nas interaccións da aula.
B1-2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende, explica e utiliza correctamente diferentes termos da área da economía. • Localiza, selecciona, organiza e expón información adquirida en textos e imaxes para completar as súas actividades, traballos e proxectos. Expón conclusións xustificando e fundamentando os seus argumentos, e comunica dita información oralmente e/ou por escrito.
B1-2.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende a diferenza entre economía positiva e economía normativa.
B1-3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Diferencia os conceptos de unidades económicas de produción e unidades económicas de consumo.
B1-3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue distintas formas de abordar e resolver problemas económicos do seu entorno.

BLOQUE 2. ECONOMÍA E EMPRESA

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
---------------------------	----------------------------

B2-1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica e diferencia aspectos fundamentais dos mercados identificando e describindo os mercados de competencia perfecta e imperfecta. • Explica os conceptos de monopolio, oligopolio, competencia monopolística, monopsonio y oligopsonio. • Expón reflexións críticas sobre as situacións de desigualdade no acceso aos recursos económicos.
B2-1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a forma xurídica das empresas definindo os tipos de responsabilidade.
B2-1.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Aporta reflexións críticas sobre a responsabilidade social e ambiental das empresas e as corporacións.
B2-2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica que é a produción dunha empresa e define limitacións na produción de bens e servizos. • Identifica e describe os factores de produción, os tipos, e os recursos que os integran. • Explica a tecnoloxía, a eficiencia e a produtividade definindo relacións entre elas. • Explica e interpreta comparacións entre sistemas produtivos e representacións gráficas sobre la expansión da produción.
B2-3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica que función desempeñan as empresas e que riscos corren. • Explica a organización das empresas e a función de cada un dos elementos que a compoñen: elemento humano, material, inmaterial e a contorna. • Explica os obxectivos das empresas e formas de crecemento interno e externo. Explica a maximización de beneficios a longo prazo.
B2-4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o valor engadido e calcula o valor engadido producido por unHa empresa a partir de casos

	datos.
B2-5.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o imposto de sociedades e o IRPF. • Explica o rexistro mercantil e aporta información sobre como está organizado en España.

BLOQUE 3. ECONOMÍA PERSOAL

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B1-1.1.	Explica que é a renda familiar e os tipos de decisións que as familias toman en relación a ela.
B1-1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica distintas formas de abordar e resolver problemas económicos. <p>Mostra actitudes de interese, esforzo e responsabilidade na execución de accións e tarefas, e de autonomía na toma de decisións. Participa de forma activa, empática, respectuosa e cooperativa no traballo e as interaccións da aula.</p>
B1-3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o consumo das familias, os factores dos que depende, e as formas de influencia das expectativas de consumo. <p>Explica o aforro das familias. Explica que son os activos e especifica tipos definindo relacións de aforro e o patrimonio familiar.</p>
B1-3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os ingresos das familias expoñendo reflexións sobre os factores do salario que pode controlar

	<p>traballador.</p> <p>Observa, le, interpreta e explica unha nómina.</p>
B3-1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Elabora e interpreta un presuposto familiar a partir dun caso dado. <p>Interpreta e resolve problemas relacionados co presuposto persoal e familiar analizando ingresos egastos.</p>
B3-2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os instrumentos de inversión. • Describe a inversión en renda fixa e variable. • Explica a clasificación das accións segundo os diversos criterios. <p>Identifica, clasifica e explica fondos de inversión.</p>
B3-3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Expón vantaxes e inconvenientes de priorizar o aforro sobre o consumo e viceversa. <p>Expón reflexións e valoracións sobre hábitos de consumo moderados, racionais e responsables, e consecuencias sociais e medioambientais do consumo irresponsable.</p>
B3-3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica que é o endebedamento, expón a súa clasificación e os factores da mesma. Identifica efectos e consecuencias do endebedamento a nivel individual e colectivo sinalando vantaxes e inconvenientes. <p>Expón reflexións sobre as limitacións que implica para unha familia.</p>

B3-4.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os depósitos bancarios: contas correntes, de aforro e imposicións a prazo fixo (IPF). Identificaregras para comparar depósitos bancarios.
B3-4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica e aplica cálculos para valorar o rendemento dos depósitos a prazo fixo.
B3-4.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Define que é un aval e identifica e describe tipos.
B3-5.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Identifica e diferencia os diferentes tipos de seguros: de persoas, de danos e de prestación deservizos.
B5-2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Observa e interpreta gráficos de contido económico.

BLOQUE 4. ECONOMÍA E INGRESOS E GASTOS DO ESTADO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B4-1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica que é o produto interior bruto (PIB) e describe e aplica métodos para calculalo. • Explica a taxa de crecemento económico e aplica formas de medila. • Explica o valor engadido.
B4-1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza e interpreta datos e gráficos relacionados cos ingresos e gastos do Estado.
B4-1.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica que son os ciclos económicos, identificando e describindo as súas fases, expresando relacións entre elas: crise económica ou recesión, fondo, e expansión ou recuperación.
B4-2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a débeda pública e o déficit público establecendo relacións entre eles.
B4-3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Expón reflexións sobre situacións de desigualdade no acceso aos recursos económicos e os medios de produción.

BLOQUE 5. ECONOMÍA E TIPOS DE INTERESE, INFLACIÓN E DESEMPREGO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
---------------------------	----------------------------

B5-1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica causas e consecuencias da quebra bancaria, o pánico bancario e o efecto contaxio. • Explica que é a inflación e como se mide. Explica a deflación. Analiza a relación entre a inflación e a cantidade de diñeiro. • Calcula o índice de prezos e a taxa de inflación a partir dos datos dados. • Identifica causas da inflación. Define a inflación por demanda e a inflación por oferta. • Describe e relaciona efectos sociais negativos da inflación. Explica causas e consecuencias da quebra bancaria, o pánico bancario e o efecto contaxio.
B5-1.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os tipos de interese e a forma de calculalos identificando os indicadores TIN e TAE. Explica o tipo de interese oficial. • Explica a relación entre os tipos de interese e a inflación. Calcula o tipo de interese real a partir dun caso dado. • Explica a evolución dos tipos de interese definindo factores de influencia na súa variación.
B5-2.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Observa e interpreta táboas e gráficos de contido económico.
B5-3.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Expresa relacións entre a inflación e o desemprego de forma razoada e crítica. • Explica e interpreta a representación da curva de Phillips explicando a súa función.
B5-3.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza datos sobre a evolución do índice de miseria en España.

BLOQUE 6. ECONOMÍA INTERNACIONAL

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
B6-1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica os instrumentos de protección comercial. • Explica os movementos financeiros internacionais: o mercado de divisas, os efectos da variación do tipo de cambio e o mercado de cambio. • Le, interpreta e comenta, de maneira crítica e reflexiva, textos relacionados coas diferentes posturas económicas sobre a priorización do medioambiente. • Expón reflexións sobre causas e consecuencias das condicións de desigualdade no acceso aos recursos naturais entre persoas, pobos e países, e sobre as influencias do desenvolvemento económico.
B6-1.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o comercio internacional e que tipos de cambios engloba. • Identifica causas e vantaxes do comercio internacional. • Explica como se rexistran os intercambios internacionais. Define a balanza de pagos.
B6-1.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a globalización económica e os factores que favorecen a súa afianzamento. • Identifica as vantaxes da globalización económica, e as súas consecuencias e repercusións a nivel social, político, económico e medioambiental.
B6-1.4.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica que é a integración económica, os seus niveis e as implicacións de cada un deles. • Explica efectos positivos e negativos da integración económica.

B6-1.5.	<ul style="list-style-type: none">• Mostra e valora condutas e medidas, a nivel individual e colectivo, local, e global, que contribúen á protección do medioambiente e a sustentabilidade da vida.• Expón reflexións sobre o impacto económico e social dos movementos migratorios e as persoas desprazadas.• Identifica, describe e relaciona consecuencias negativas do comercio internacional no ámbito social, político e medioambiental.• Explica características do desenvolvemento sustentable valorando a súa importancia.
---------	--

	• Identifica, describe e relaciona consecuencias negativas do comercio internacional no ámbito social, político e medioambiental.• Expón reflexións sobre os modelos de consumo enerxético dos países industrializados, e as súas consecuencias económicas, sociais e medioambientais.

5. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

As competencias para aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa para lograr a realización axeitada de actividades e a resolución de problemas complexos. As competencias serán traballadas e terán a súa concreción nos distintos estándares de aprendizaxe.

As competencias clave do currículo son as seguintes:

5.1. Competencia en comunicación lingüística (CCL).

-Utilizar o vocabulario propio da materia tanto de forma pasiva como activa nas diversas formas de comunicación: oral e escrita.

-Ser capaces de expoñer clara e sistematicamente as ideas, argumentando con rigor e precisión.

-Explicar de forma ordenada, razoada e detallada as causas e consecuencias dun tema ou aspectos relacionados coa materia.

-Realizar esquemas, resúmenes e mapas conceptuais dos contidos propios da materia.

-Lectura de imaxes: Interpretar e explicar oralmente e/ou por escrito o significado de fotos, gráficos, mapas...

- Definir con claridade e precisión conceptos propios da materia.
- Argumentar razoadamente opinións sobre feitos xeográficos e/ou históricos.
- Comprender e explicar textos xornalísticos.
- Utilización de linguaxe non sexista fomentando a construción de relacións en termos de igualdade entre homes e mulleres e a eliminación de estereotipos e expresións machistas ou xenófobas.
- Utilizar a comunicación e o diálogo como eixe da resolución pacífica de conflitos.
- Correcta utilización activa e pasiva de topónimos.

5.2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).

- Cálculo de distancias e superficies a partir de escalas gráficas e/ou numéricas.
- Cálculo de porcentaxes (tantos por cento, tantos por mil).
- Realización e interpretación de táboas estatísticas e gráficos.

5.3. Competencia dixital (CD).

- Utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento esencial para informarse, aprender e comunicarse.
- Procura, selección, rexistro e tratamento ou análise de información utilizando técnicas e estratexias diversas segundo a fonte e o soporte empregados (oral, impreso, audiovisual, dixital ou multimedia).

-Seleccionar, tratar e utilizar a información de forma autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva.

5.4. Aprender a aprender (CAA).

-Dispor de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo cos propios obxectivos e necesidades.

-Adquisición da conciencia das propias capacidades (intelectuais, emocionais, físicas) do proceso e das estratexias necesarias para desenvolvelas, así como do que se pode facer por un mesmo e do que se pode facer coa axuda doutras persoas e recursos.

-Ser consciente do que se sabe e do que cómpre aprender, de como se aprende e de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe, optimizándoos e orientándoos a satisfacer obxectivos persoais.

-Identificar e manexar a diversidade de respostas posibles ante unha mesma situación ou problema, formularse preguntas, utilizar diversas estratexias e metodoloxías que permitan afrontar a toma de decisións, racional e criticamente, coa información dispoñible.

-Proporse metas alcanzables a curto, medio e longo prazo e cumprilas, elevando os obxectivos de aprendizaxe de forma progresiva e realista

-Ser capaz de autoavaliarse e autorregularse, ter responsabilidade de compromiso persoal, saber administrar o esforzo, aceptar os erros e aprender de e coas demais persoas.

5.5. Competencias sociais e cívicas (CSC).

-Coñecer as características e valores dunha sociedade democrática.

-Exercer activa e responsablemente os dereitos e deberes da cidadanía.

- Saber que os conflitos de valores e intereses forman parte da convivencia e saber resolvelos con actitude construtiva tomando decisión con autonomía.
- Creación progresiva dun sistema de valores propio respectando os principios e valores universais da Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia.
- Valorar as diferenzas e o recoñecemento da igualdade de dereitos entre os diferentes colectivos, en particular entre homes e mulleres.
- Practicar o diálogo e a negociación para chegar a acordos como forma de resolver os conflitos tanto no ámbito persoal coma no social.
- Amosar un sentimento de cidadanía global compatible coa identidade local.
- Exercer unha cidadanía activa e integradora que esixe o coñecemento e a comprensión dos valores en que se asentan os estados e as sociedades democráticas, dos seus fundamentos, modos de organización e funcionamento.
- Reflexionar criticamente sobre os conceptos de democracia, liberdade, solidariedade, corresponsabilidade, participación e cidadanía, con particular atención aos dereitos e deberes recoñecidos nas declaracións internacionais, na Constitución española, no Estatuto de Autonomía de Galicia así como na súa aplicación por parte de diversas institucións.
- Amosar un comportamento coherente cos valores democráticos, o que implica dispoñer de habilidades como a toma de conciencia dos propios pensamentos, valores, sentimentos e accións e o control e a autorregulación deles.

-Construír, aceptar e practicar normas de convivencia acordes cos valores democráticos, exercer os dereitos, liberdades, responsabilidades e deberes cívicos e defender os dereitos dos demais e os propios.

-Comprender a realidade social na que se vive, afrontar a convivencia e os conflitos empregando o xuízo ético baseado nos valores e prácticas democráticas.

-Exercer a cidadanía, actuando con criterio propio, contribuíndo á construción da paz e da democracia, e mantendo unha actitude construtiva, solidaria e responsable ante o cumprimento dos dereitos e obrigas cívicas.

5.6. Competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).

-Adquisición da conciencia e aplicación dun conxunto de valores e actitudes persoais interrelacionadas, como a responsabilidade, a perseveranza, o coñecemento de si mesmo e a autoestima, a creatividade, a autocrítica, o control emocional, a capacidade de elixir, de calcular riscos e de afrontar problemas, así como a capacidade de demorar a necesidade de satisfacción inmediata, de aprender dos erros e de asumir riscos.

-Capacidade de elixir con criterio propio, de imaxinar proxectos, e de levar adiante as accións necesarias para desenvolver as opcións e plans persoais –no marco de proxectos individuais ou colectivos –responsabilizándose deles, tanto no ámbito persoal coma no social e no laboral.

-Poder transformar as ideas en accións, propoñerse obxectivos e planificar e levar a cabo proxectos, reelaborando as formulacións previas ou elaborando novas ideas, buscar solucións e levalas á práctica cando é preciso.

-Analizar posibilidades e limitacións, coñecer as fases do desenvolvemento dun proxecto, planificar, tomar decisións, actuar, avaliar o feito e autoavaliarse, extraer conclusións e valorar as posibilidades de mellora.

5.7. Conciencia e expresións culturais (CCEC).

-Coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais, artísticas e deportivas,

utilízasas como fonte de enriquecemento e goce persoal e considéralas como parte do patrimonio dos pobos.

-Coñecemento básico das principais técnicas, recursos e convencións das diferentes linguaxes artísticas así como das obras e manifestacións máis destacadas do patrimonio cultural ao longo do tempo.

-Coñecer e identificar as relacións existentes entre as manifestacións artísticas de cada época e a sociedade na que se producen –mentalidade e posibilidades técnicas da época- ou coa persoa ou colectividade que as crea.

6. METODOLOXÍA

A metodoloxía da materia axustarase ao nivel competencial de partida do alumnado, dende os aprendizaxes máis simples iniciais e respectando os ritmos e estilos de aprendizaxe tendo en conta a atención á diversidade. Desenvolveranse metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. Por iso, o docente asumirá o papel de orientadora, promotora e facilitadora do desenvolvemento competencial do alumnado.

Neste papel o docente, en xeral, adaptándose ás circunstancias do aula e da materia, sempre variada e adecuada ás características e aos ritmos de aprendizaxe dos alumnos e das alumnas desenvolverá as seguintes realizacións metodolóxicas:

- A metodoloxía didáctica neste etapa será nomeadamente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.
- Indagará o nivel de partida do alumnado e o interese do mesmo por medio de cuestións relacionadas directa ou indirectamente coa materia a desenvolver.
- Propoñerá proxectos de indagación de cuestións suscitadas na aula, atendendo ao interese e motivación do alumnado.
- Dirixirá ao alumnado na elaboración e presentación de diferentes tipos de materiais, empregando principalmente

as tecnoloxías da información e da comunicación, orientados á realización de tarefas e á resolución de problemas suscitados.

- Integrará, sempre que sexa posible, un enfoque multidisciplinar ás actividades desenvoltas.
- Diseñará tarefas que posibiliten a resolución de problemas e a aplicación dos coñecementos aprendidos.
- Introducirá ao alumnado na análise e comentario de documentos xeográficos e históricos.
- Incidirá na correcta comprensión lectora e expresión escrita.

7. AVALIACIÓN

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado de educación secundaria obrigatoria é continua, formativa e orientadora. Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións continua e final da materia son os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.

Nos procedementos de avaliación o proceso de recollida de información relevante para avaliar a aprendizaxe do alumnado será progresiva, ao longo de cada avaliación.

7.1. AVALIACIÓN INICIAL

O obxectivo desta proba é proporcionar a información sobre o grao de coñecemento dos contidos curriculares dos alumnos e alumnas, así como coñecer o grao de desenvolvemento de determinadas competencias

fundamentalmente a de comunicación lingüística, a de aprender a aprender e, en menor medida, a competencia social e cívica.

A avaliación inicial tamén permite coñecer o progreso e evolución destas destrezas ó longo do proceso de ensino-aprendizaxe. Deste xeito, poderemos establecer o punto de partida conceptual do alumnado e a súa evolución en aspectos específicos das técnicas antes mencionadas (emprego de vocabulario específico das disciplinas, identificación de ideas principais nun texto, localización de aspectos xeográficos en mapas mudos, eixos cronolóxicos, cadros sinópticos e remuíño de ideas, entre outros).

Para lograr tal obxectivo, deseñárase un breve cuestionario sobre contidos que se espera que o alumnado coñeza. Será cualificado de 0 a 10 e os resultados obtidos quedarán recollidos no caderno do docente e cuantificados para permitir medir a evolución do grupo e comparar a de cada alumno ó longo do proceso. En función destes resultados, reconsiderarase a programación didáctica en torno a dous aspectos esenciais: temporalización e concrecións metodolóxicas.

7.2. AVALIACIÓN CONTINUA

En Xeografía e Historia, a cualificación de cada trimestre organizarase en tres apartados, cun peso distinto, sobre a nota global da avaliación:

CONCEPTO	VALORACIÓN
Media aritmética das probas escritas	33%
Presentación e exposición oral de proxectos grupais	33%
Presentación e exposición oral de proxectos individuais	33%

En canto ás probas escritas, realizaranse ao finalizar cada unidade didáctica. Porén, de existiren unidades moi curtas

e/ou especialmente sinxelas, poderanse unir á unidade seguinte, realizando así unha proba sobre dúas ou máis unidades. Ademais, poderanse efectuar probas de mapas atendendo ao currículo de cada curso.

Con respecto aos proxectos, farase un por unidade e poderá ser de diversa natureza en función dos intereses e preferencias do alumnado (resumo, esquema, conto, banda deseñada, canción, poema, debuxo, cartel, podcast, presentación en power point ou prezzi, vídeo, sinopse de lecturas e filmes propostos, kahoot...). É indispensable que estea relacionado con algún contido da unidade e que sexa exposto ante os/as compañeiros/as nas datas acordadas, sempre antes da realización da proba escrita para así servir de repaso.

Aínda que utilizaremos os libro de texto de Xeografía e Historia da editorial Santillana para os distintos cursos da ESO, o docente poderá entregar material de reforzo e/ou ampliación en físico ou a través da Aula Virtual.

En Economía, o reducido alumnado posibilita unha cualificación por trimestre baseada exclusivamente na presentación e exposición oral de proxectos, estes valoraranse de distinto modo:

CONCEPTO	VALORACIÓN
Proxectos propostos polo docente	50%
Proxectos propostos polo alumnado	50%

Os proxectos han de ser individuais, expostos en clase nas datas acordadas e relacionados cos contidos de cada unidade. Os propostos polo docente serán presentaciónns en power point, prezzi ou programas similares; mentres que os de libre elección poden ser de diversa natureza en función dos intereses e preferencias do alumnado (resumo, esquema, conto, banda deseñada, canción, poema, debuxo, cartel, podcast, presentación audiovisual, vídeo, sinopse de lecturas e filmes propostos, kahoot...).

Aínda que utilizaremos o libro de texto de Economía da editorial Mc Graw Hill por contar cunha potente plataforma

dixital, o docente poderá entregar material de reforzo e/ou ampliación en físico ou a través da Aula Virtual.

7.3. AVALIACIÓN FINAL

As cualificacións de cada avaliación serán consignadas na acta e boletín correspondentes, de conformidade co establecido na normativa vixente. No caso de que a avaliación dun trimestre non sexa positiva, é dicir, se o alumnado obtén menos dun 5, realizará unha proba escrita de recuperación ao final dese trimestre para mostrar a consecución dos estándares de aprendizaxe mínimos.

A nota global do curso será o resultado da media aritmética das tres avaliacións. Se o alumno/a, chegada a terceira avaliación a principios de xuño, ten un ou varios trimestres suspensos, deberá realizar un exame de recuperación do trimestre ou trimestres suspensos. Este terá lugar a finais do mes de xuño. Para superar a proba de recuperación, precísase un mínimo de 5 puntos sobre 10.

Do mesmo xeito, nas semanas de xuño que van do final da terceira avaliación a avaliación final, ofreceráselle ó alumnado a posibilidade de mellorar a súa cualificación final a través da realización de actividades e presentacións.

Considérase que o alumnado acada os obxectivos marcados na materia para a súa promoción cando consegue unha nota mínima de cinco na avaliación ordinaria. O alumnado que non supere a materia na avaliación ordinaria poderá realizar unha proba extraordinaria no mes de xuño nas datas establecidas ao efecto, que será cualificada de 0 a 10 puntos. A proba será escrita e basearase nos mínimos esixibles tendo de referencia como sempre aquelas practicadas ao longo do curso. O aprobado nesta proba significará a superación da materia e para ser avaliado positivamente haberá que acadar, como mínimo, 5 puntos.

8. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

Para analizar o proceso de ensino empregaremos as seguintes escalas de estimación, a primeira será cuberta pola profesor e a segunda, polo alumnado de xeito anónimo.

Velaquí a lenda da escala:

1.NUNCA; 2. ÁS VECES; 3. FRECUENTEMENTE; 4. SEMPRE

8.1. INDICADORES DE LOGRO DO PROCESO DE ENSINO

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívoise un contacto periódico coa familia por parte do profesordo.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				

11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

8.2. INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da				

corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesordo nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

9. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Aínda que o indicador máis fiable do éxito dunha programación didáctica reside no entusiasmo ou desencanto do alumnado ao que vai dirixida, avaliáremola seguindo esta escala de estimación.

Velaquí a lenda da escala:

1. NUNCA; 2. ÁS VECES; 3. FRECUENTEMENTE; 4. SEMPRE

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos				

do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Assignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				

14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos.				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				

27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				
Observacións:				

10. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Tanto a avaliación inicial como a avaliación continua permiten detectar as diferentes medidas de atención á diversidade que poden ser necesarias, tanto para alumnos que precisen reforzo ou adaptación curricular como para o alumnado con altas capacidades intelectuais. O traballo con actividades de reforzo ou de ampliación sitúa aos docentes na necesidade de educar desde e para a diversidade, en consonancia co Departamento de Orientación do centro e na adecuación da metodoloxía a aplicar co obxectivo de que esas necesidades detectadas sexan cubertas.

Poderemos aplicar, en xeral, as seguintes medidas e respostas educativas:

-Alumnado con TDAH: terase en conta o establecido no punto 8.1. Anexo 1 apartado 8.1.2 de Prevención e intervención dentro da aula do “Protocolo de consenso sobre TDAH na infancia e na adolescencia nos ámbitos educativo e sanitario”.

-Alumnado con problemas de lecto-escritura: traballaremos a exactitude lectora e ortografía básica, a velocidade lectora, a segmentación e a comprensión lectora e composición escrita ca axuda do Departamento de Orientación.

-Alumnado de altas capacidades: proporanse actividades adaptadas ao currículo da materia cun maior grao de complexidade e fondura, sempre partindo dos coñecementos previos sobre o asunto a tratar e que serán detectados a través de entrevista ou actividades específicas co propio alumno.

-Alumnado con desfase curricular por proceder do estranxeiro: contarán con apoios fóra da aula cunha PT e coa propia profesor.

Unha vez obtidos os resultados da Avaliación inicial, valorarase a posibilidade de realizar adaptacións curriculares ou reforzos.

11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Dado que o alumnado é reducido, o Departamento de Xeografía e Historia estará aberto a participar e colaborar con outros departamentos didácticos nas iniciativas e propostas que poidan xurdir ao longo do curso, sempre que sexa posible asumilas. As actividades que realicemos quedarán recollidas na Memoria final de curso.

12. DATOS DO DEPARTAMENTO

O departamento didáctico é unipersoal e está formado, neste curso 2022-2023, pola profesor Diego Salido Herba, que imparte as materias de Xeografía e Historia en 1º, 2º 3 e 4º ESO; e Economía en 4º ESO.

13. REFERENCIAS NORMATIVAS

13.1. NORMATIVA ESTATAL

+ Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 172006, de 3 de mayo, de Educación (LOMLOE).

+ Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato.

+ Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato.

+ Orden ECD/1361/2015, de 3 de julio, por la que se establece el currículo de Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato para el ámbito de gestión del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, y se regula su implantación, así como la evaluación continua y determinados aspectos organizativos de las etapas.

13.2. NORMATIVA AUTONÓMICA

- + Decreto 324/1996, do 26 de xullo, polo que se aproba o regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria.
- + Orde do 1 de agosto de 1997 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 324/1996 polo que se aproba o regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria e se establece a súa organización e funcionamento.
- + Orde de 21 de decembro de 2007 pola que se regula a avaliación na educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- + Orde do 28 de xuño de 2010, pola que se modifican parcialmente as Ordes do 1 de agosto de 1997 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 324/1996, polo que se aproba o regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria e se establece a súa organización e funcionamento, do 22 de xullo de 1997, pola que se regulan determinados aspectos de organización e funcionamento das escolas de educación infantil, dos colexios de educación primaria e dos colexios de educación infantil e primaria dependentes da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, e do 3 de outubro de 2000 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 7/1999, polo que se implantan e regulan os centros públicos integrados de ensinos non universitarios.
- + Decreto 229/2011, de 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Ley orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación.
- + Orde de 10 de febreiro de 2014 pola que se desenvolve o Decreto 79/2010, de 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia, con relación á exención da materia de lingua galega.
- + Decreto 8/2015, de 8 de xaneiro, polo que se desenvolve a Lei 4/2011, de 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa en materia de convivencia escolar.

- + Decreto 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- + Orde de 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta.
- + Resolución de 20 de xullo de 2017, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2017/18 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- + Orde do 19 de maio de 2021 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2020/2022 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.